

UNIVERSITY OF
GOTHENBURG

SAHLGRENSKA AKADEMIN

INSTITUTIONEN FÖR
NEUROVETENSKAP OCH FYSIOLOGI

”...alla är vi olika på vårt sätt”

En intervjustudie om ungdomars upplevelser och erfarenheter av att
leva med en hörselnedsättning

Karin Eriksson Scherman

Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Audionomprogrammet, AUD620
Nivå:	Grundnivå
Termin år:	VT 2020
Handledare:	Kim Kähäri
Examinator:	Milijana Malmberg
Rapport nr:	2020-004

UNIVERSITY OF
GOTHENBURG

SAHLGRENSKA AKADEMIN

INSTITUTIONEN FÖR
NEUROVETENSKAP OCH FYSIOLOGI

Sammanfattning

Nyckelord: kvalitativ intervjustudie, hörselnedsättning, ungdomar, identitet, normer, aktivitet och delaktighet

Syfte: Syftet med denna studie är att belysa ungdomars berättelser om sina upplevelser och erfarenheter av att leva med en hörselnedsättning.

Metod: Sju ungdomar med hörselnedsättning intervjuas i en kvalitativ semistrukturerad intervjustudie. Intervjumaterialet analyseras utifrån en tematisk innehållsanalys med hermeneutisk ansats.

Resultat: Analysen resulterar i nio teman som sorteras utifrån studiens frågeställningar. Temana behandlar: *Känsla av utanförskap, Strategier för att nå självacceptans, Teknikens betydelse, Trygghet, Hörande med förståelse om hörselnedsättningar, Gemenskap, Socialt sammanhang, Det omgivande samhället och Kunskap.*

Konklusion: Utifrån studiens resultat framgår att några av informanterna hade svårt att acceptera sin hörselnedsättning som en del av sin identitet när de var yngre, men att familjen och det omgivande samhället beskrivs som påverkande faktorer på processen till acceptans. Trygghetskänslan av att vara en i mängden och de hörseltekniska hjälpmedlens betydelse är orsaker till att informanterna upplever högre grad av aktivitet och delaktighet, men när kommunikationsmöjligheterna brister försämras aktivitet- och delaktighetsförmågan. Det framgår att informanterna upplever att samhället har bristande kunskaper om hörselnedsättningar och hörseltekniska hjälpmedel.

UNIVERSITY OF
GOTHENBURG

SAHLGRENSKA ACADEMY

INSTITUTE OF NEUROSCIENCE AND
PHYSIOLOGY

”... we’re all different in our own way”

Adolescents’ experiences of living with a hearing impairment: an
interview study

Karin Eriksson Scherman

Thesis	Scientific thesis, 15 hp
Program and course:	Program in Audiology, AUD620
Level:	First Cycle
Semester year:	ST 2020
Supervisor:	Kim Kähäri
Examiner:	Milijana Malmberg
Report no:	2020-004

UNIVERSITY OF
GOTHENBURG

SAHLGRENKA ACADEMY

INSTITUTE OF NEUROSCIENCE AND
PHYSIOLOGY

Abstract

Key words: qualitative interview study, hearing impairment, adolescents, identity, norms, activity and participation

Purpose: The aim of this study is to elucidate adolescents' narratives about their experiences of living with a hearing impairment.

Method: Seven adolescents with hearing impairment are interviewed in a qualitative semi-structured interview study. The interviews are analysed with a thematic content analysis method, with a hermeneutic point of departure.

Result: The analysis results in nine themes, which are sorted based on the study's questions of issue. The themes are: *Feeling of exclusion, Strategies to achieve self-acceptance, The importance of technology, Feeling of being secure, Hearing persons' understanding of hearing impairment, Solidarity, Social context, The surrounding community* and *Knowledge*.

Conclusion: Based on the results of the study it appears that some of the informants found it difficult to accept their hearing impairment as part of their identity when they were younger. The family and surrounding community are described as factors affecting the process of acceptance. The feeling of being secure and the use of assistive hearing devices are described as reasons why the informants experience a higher degree of activity and participation. When communication opportunities are lacking, activity and participation ability deteriorates. It appears that the informants feel that the community has a lack of knowledge about hearing impairments and assistive hearing devices.

FÖRORD

Först och främst skulle jag vilja rikta ett stort tack till alla intervjudeltagare, utan er medverkan hade denna studie inte gått att genomföra. Tack till Leila för din hjälp och uppmuntran.

Tack även till vänner och familj som tålmodigt stöttat mig genom hela processen.

Slutligen vill jag också rikta ett stort tack till min handledare Kim, för stöd och vägledning under arbetets gång.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning	3
2. Bakgrund	4
2.1 Identitet	4
2.2 Självacceptans	5
2.3 Tre miljöer av aktivitet och delaktighet	6
2.3.1 Skola	6
2.3.2 Hemmet	7
2.3.3 Den sociala umgängeskretsen	7
2.4 Omgivningens normer och förhållningssätt	8
3. Syfte	9
3.1 Specifika frågeställningar	9
4. Metod och material	9
4.1 Val av metod	9
4.2 Urval	9
4.3 Undersökningsgrupp	10
4.4 Datainsamling	11
4.5 Dataanalys	11
4.6 Etiska överväganden	12
5. Resultat	13
5.1 Identitet och identitetsutveckling	13
5.1.1 Känsla av utanförskap	14
5.1.2 Strategier för att nå självacceptans	14
5.2 Aktivitet och delaktighet	15
5.2.1 Teknikens betydelse	15
5.2.2 Trygghet	16
5.2.3 Hörande med förståelse om hörselnedsättningar	17
5.2.4 Gemenskap	18
5.2.5 Socialt sammanhang	19
5.3 Informanternas syn på omgivningens normer och förhållningssätt	19
5.3.1 Det omgivande samhället	19
5.3.2 Kunskap	20
6. Diskussion	21
6.1 Metoddiskussion	21

6.1.1 Metodval	21
6.1.2 Urval	22
6.1.3 Analysmetod	23
6.2 Resultatdiskussion.....	24
6.2.1 Identitet och identitetsutveckling.....	24
6.2.2 Aktivitet och delaktighet	25
6.2.3 Informanternas syn på omgivningens normer.....	26
6.2.4 Studiens betydelse	27
6.2.5 Förslag på framtida forskning	28
7. Konklusion	28
Referenser	29

Bilagor

Bilaga 1 - Informationsbrev

Bilaga 2 - Samtyckesbrev

Bilaga 3 - Intervjuguide

Bilaga 4 - Tabell 2. Exempel på resultatanalys

1. INLEDNING

Enligt statistik som Hörselskadades riksförbund (2017) har bett Statistiska Centralbyrån ta fram finns cirka 1,5 miljoner hörselskadade i Sverige. Det innebär att cirka 18 procent av Sveriges vuxna befolkning har en hörselnedsättning som påverkar vardagliga samtal. Av dessa 1,5 miljoner är cirka 46 000 stycken inom åldersspannet 16–24 år. Enligt Hörselskadades Riksförbund (2005) är det viktigt att ungdomar med hörselnedsättning får den utbildning och skolform som ger dem bäst möjlighet till kommunikation och delaktighet i undervisningen. I Sverige finns tre anpassade gymnasieskolor för elever med hörselnedsättningar, de ligger i Örebro, Stockholm och Göteborg. Ungdomar med hörselnedsättningar kan också gå i vanlig skolklass och enligt Hörselskadades Riksförbund är det hemkommunen som ansvarar för att elevens behov av tekniska hörhjälpmedel tillgodoses. Hörselskadades Riksförbund menar dock att eleven kan riskera att hamna efter i undervisningen och känna sig utanför i en vanlig skolklass.

English (2012) beskriver tonårsperioden som en turbulent tid för den unga individen. Under denna period kommer tonåringen släppa taget om barndomsförbindelserna med föräldrarna, upprätta en känsla av tillhörighet till sina vänner och utforma en egen identitet. Adderar man en hörselnedsättning i denna anpassningsperiod kan tonåringen uppleva ytterligare svårigheter med att utveckla en stabil självkänsla. Enligt Warner-Czyz, Loy, Evans, Wetsel, & Tobey (2015) riskerar ungdomar med hörselnedsättning låg självkänsla eftersom de kan uppfatta sig själva som avvikande i förhållande till sin omgivning. Konsekvenserna av en negativ självkänsla kan enligt Warner-Czyz et al. orsaka att den unga individen väljer att avstå från att använda sina hörhjälpmedel. Behovet av att efterlikna ungdomens ideal i kommunikationsförmåga och fysiskt utseende anses större än behovet av att använda sina hörapparater.

2. BAKGRUND

Det finns ett intresse av att vidare studera den population som beskrivits i bakgrunden. Vid sökning av tidigare forskning inom området framkom att merparten av sökresultaten bestod av utländska studier med enkätundersökningar som metod. Bland dessa har två studier med särskild relevans för denna studie valts ut för närmare granskning.

Sabbah (2014) menar att ungdomar med hörselnedsättning kan uppleva identitetsförvirring under puberteten. I sin studie har forskaren utfört en kvalitativ enkätundersökning med syfte att granska identitetskriser hos ungdomar med hörselnedsättning i Palestina. Forskaren har undersökt vad följande variabler har för påverkan på identitetskriser; kön, skolbetyg, samhällsklass, ålder och grad av hörselnedsättning. Undersökningsresultatet visade inga signifikanta skillnader i identitetskris hos ungdomar med hörselnedsättning vad gällde variablerna kön, skolbetyg, samhällsklass eller bakomliggande orsak till hörselnedsättningen. Resultatet visade dock skillnader i identitetskris gällande grad av hörselnedsättning.

I förhållande till grad av hörselnedsättning har Dammeyer, Chapman & Marschark (2018) undersökt hur ungdomar med cochleaimplantat (CI) upplever sin hörselsituation. I studien har forskarna undersökt hur ungdomar med CI upplever sin kommunikationsförmåga, möjlighet till delaktighet samt psykiska välmående. Enligt studieresultatet upplevde varannan ungdom som medverkande i studien att de kände sig annorlunda jämfört med andra ungdomar i samma åldersspann. Vidare visade resultatet att en av fem medverkande i studien döljer sina hörhjälpmedel för sin omgivning.

Baserat på genomgång av tidigare forskning framgår att det finns en kunskapslucka gällande kvalitativa intervjustudier som undersöker ungdomar med hörselnedsättningar. Genom att belysa svenska ungdomars upplevelser och erfarenheter av att leva med en hörselnedsättning finns en förhoppning om att denna studie ska bidra till ökad förståelse och medvetenhet om hur ungdomar med hörselnedsättningar upplever sin livssituation.

2.1 Identitet

Nationalencyklopedin (u.å) definierar identitet som en individs självbild och medvetenhet om sitt jag. Enligt skribenten skiljer man på en persons medvetenhet om sig själv som unik individ och medvetenhet om den egna personligheten. Medvetenheten om sig själv som unik individ handlar enligt Nationalencyklopedin om vitalitet, integritet och aktivitet. Medvetenheten om den egna personligheten handlar däremot om hur livets erfarenheter har format personligheten. Utifrån kultur- och socialantropologin definierar Nationalencyklopedin (u.å) identitet som en individs

egen identifikation som tillhörande en bestämd kultur, etnicitet eller nation. Således kan man tala om en kulturell, etnisk eller nationell identitet.

Johansson (2006) beskriver identiteten som en ständigt pågående process som skapas i en social och kulturell omgivning. Vidare menar skribenten att människans identitetsskapande kan ses som en produkt av historiska, sociala och ekonomiska processer och faktorer. Johansson betraktar identitetsutvecklingen utifrån den psykologiska och sociologiska forskningen. Enligt den psykologiska forskningen är utvecklingstanken central för förståelsen av ungdomen. Under tonårsperioden går den unga individen igenom en mognadsprocess där känsloliv och kognitiv förmåga utvecklas och förfinas. Johansson (2006) menar att det centrala inom den psykologiska forskningen är att utvecklingen sker stegvis och att den unga individen successivt utvecklar kompetens och psykologisk mognad. I den sociologiska forskningen fokuserar man enligt Johansson på samhällliga mönster som är aktuella för ungdomsperioden. Det kan handla om gruppstillhörighet, familj, konsumtion, sexualitet m.m. Ungdomen förflyttar sig ständigt mellan olika samhällliga mönster och miljöer och tillämpar en rad olika identifikationer för att skapa sin egen identitet. Således menar Johansson (2006) att identitet kan definieras som en individs syn på sig själv respektive omgivningens syn på individen.

2.2 Självacceptans

Elkayam & English (2003) beskriver tonåren som en period med många utvecklingsutmaningar. Skribenterna menar att effekten av en hörselnedsättning kan utmana ungdomens utveckling av självbestämmande, självbild och gruppstillhörighet. Bärandet av hörapparater och hörhjälpmedel kan orsaka att ungdomen tänker negativa tankar om sig själv, under en tidsperiod när de försöker känna sig accepterade, attraktiva och inte avvika från omgivningen. Således kan ungdomar med hörselnedsättningar uppleva svårigheter med socialisering, kommunikation och självacceptans. För att främja ungdomars acceptans för sig själva och för sin hörselnedsättning menar Nelson Crowell, English, McCarthy & Elkayam (2005) att föräldrarnas och omgivningens stöd spelar en viktig roll. Skribenterna uppmärksammar dock det negativa med ungdomens behov av gruppstillhörighet. Ungdomens önskan av att passa in och bli accepterad av en grupp kan orsaka beteendeförändringar samt att ungdomen går emot sina värderingar. I sådana sammanhang är det viktigt med föräldrarnas stöd. Nelson Crowell et al. menar att när föräldrarna skapar en positiv och trygg miljö har ungdomen ett säkert stödsystem att trygga sig till från den negativa miljön som ungdomen kan stöta på i skolan eller sociala situationer. Elkayam & English (2003) ger stöd

för Nelson Crowells et al. resonemang och menar att bristande stöd från föräldrar och omgivning kan orsaka svårigheter för ungdomen att acceptera sin hörselnedsättning.

2.3 Tre miljöer av aktivitet och delaktighet

Socialstyrelsen (2020) definierar begreppen *aktivitet* och *delaktighet* enligt ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health) som en persons genomförande av en handling eller uppgift samt en persons engagemang i en livssituation. En funktionsnedsättning kan medföra aktivitetsbegränsningar och delaktighetsinkränkningar för individen. Hörapparater kan användas som ett hjälpmedel som kompenserar för funktionsnedsättningen, och förhoppningen är att hjälpmedlet ska underlätta genomförandet av olika aktiviteter samt delaktigheten i olika situationer.

Enligt King, Law, King, Rosenbaum, Kertoy, & Young (2003) anses delaktighet i vardagliga aktiviteter vara avgörande för barnets och ungdomens utveckling. Genom deltagande i sociala aktiviteter utvecklar ungdomen färdigheter och kompetenser, formar vänskaper och relationer samt utvecklar en egen identitet. King et al. (2003) menar att barn och ungdomar med funktionsnedsättning riskerar lägre delaktighet i sociala aktiviteter i skolan, i hemmet och i det omgivande samhället.

2.3.1 Skolan: Rekkedal (2017) menar att barn med funktionsnedsättningar är mindre delaktiga i skolaktiviteter jämfört med barn utan funktionsnedsättningar. Utöver att vara mindre delaktiga i skolaktiviteter påvisar Rekkedal att barn med hörselnedsättningar även är mindre delaktiga i gruppdiskussioner i klassrummen. Anledningen är att barn med hörselnedsättningar inte har full tillgång till språket och att kommunikationen är den grundläggande faktorn för att kunna delta aktivt i diskussioner. Enligt Rekkedal (2017) kommer elevernas klassrumsdeltagande och sociala deltagande påverkas negativt om deras förmåga att uppfatta information och kommunikation är nedsatt. Förmågan att uppfatta klasskamraterna är i sin tur avgörande för att uppleva en positiv social utveckling. Således menar Rekkedal att lyssningsmiljön i klassrummen är särskilt viktig. Hintermair (2011) uppmärksammar även betydelsen av kvaliteten på interaktion mellan lärare och student. Förmågan att kunna kommunicera med lärare och övriga klasskamrater är enligt Hintermair avgörande för akademisk framgång. Möjligheten att aktivt delta kan utveckla elevens självförmåga att uppfylla utbildningskraven i skolan samt utforma sociala relationer till klasskamraterna. Enligt Rekkedal (2017) är det lärarna som ansvarar för delaktigheten i klassrumsundervisningen för elever med hörselnedsättningar. Lärarens villighet att implementera hörhjälpmedel och mikrofoner i undervisningen har därför stor betydelse för de

elever som har nedsatt hörsel. Enligt skribenten är elever med hörselnedsättningar mer delaktiga i lärarledda aktiviteter än i ostrukturerade skolaktiviteter. Anledningen är att lärarledda aktiviteter är mer strukturerade, har en formell ledare och innefattar ofta planering. Rekkedal förklarar det som anledningen till varför elever med hörselnedsättningar är mer delaktiga i akademiska miljöer än i sociala aktiviteter.

En av punkterna i FN:s (u.å) globala mål för hållbar utveckling innefattar god utbildning för alla. Syftet är att säkerställa en jämlik och inkluderande utbildning för samtliga, oberoende av kön, funktionsnedsättning, etnicitet m.m. Vidare syftar målet till att förbättra utbildningsmiljöerna för personer med funktionsnedsättning.

2.3.2 Hemmet: Enligt Hintermair (2006) är det av stor vikt att bearbetningsprocessen samt accepterandet av hörselnedsättningen sker tidigt i livet för att motverka en negativ utveckling av individens självständighet. För att förenkla denna process lyfter Hintermair fram betydelsen av den familj individen växer upp i. Familjen spelar en viktig roll för individens primära sociala, emotionella och kognitiva upplevelser. Hintermair (2006) menar att familjens kunskap och inställning till hörselnedsättningen kommer påverka individens upplevda självbild och hörselmedvetenhet. Därför menar Hintermair att det är viktigt att tidigt påbörja arbetet med att stärka familjens kunskap och bearbetning av hörselnedsättningen. Enligt Rekkedal (2017) är familjens stöd även centralt för individens akademiska framgång. Föräldrarnas engagemang i det hörselskadade barnets skolgång kopplar Rekkedal med större framgång i att utveckla akademiska färdigheter och social kompetens. Enligt Hintermair (2006) kan diagnosen av en hörselnedsättning upplevas som en kritisk livshändelse för föräldrarna och det är känt att de i samband med detta kan uppleva mycket stress. Döva eller hörselskadade barn till föräldrar som upplever mycket stress och oro påvisar problem i sin utveckling. Således menar Hintermair att graden av stress hos föräldrarna är en viktig faktor för barnets utveckling.

2.3.3 Den sociala umgängeskretsen: Enligt Engel-Yeger & Hamed-Daher (2013) kan en hörselnedsättning negativt påverka ungdomens relationer, självkänsla och välbefinnande. En medfödd eller progredierande hörselnedsättning kan även påverka och försena utvecklingen av barnets kognitiva och motoriska förmågor samt kommunikativa färdigheter. Engel-Yeger & Hamed-Daher menar att barn och ungdomar med hörselnedsättningar kan uppleva begränsat socialt deltagande till följd av kommunikationssvårigheter i sociala sammanhang. Huruvida ungdomen deltar i aktiviteter som att umgås med vänner, gå på bio, fysiska aktiviteter m.m. beror enligt skribenterna på ungdomens sensoriska och motoriska färdigheter samt vilka åtgärder som vidtagits. Enligt Engel-Yeger & Hamed-Daher (2013) är barn och ungdomar med

hörselnedsättningar mer delaktiga i fritidsaktiviteter i sitt hem. Dessa aktiviteter kan inkludera datorspel, leka med leksaker eller husdjur. Skribenterna beskriver anledningen som att barnet upplever hemmet som en säker och bekant miljö. Risken är att om barnet eller ungdomen är mer delaktig i enskilda aktiviteter samt spenderar mer tid i hemmet, kan det orsaka social isolering. Vidare menar Engel-Yeger & Hamed-Daher (2013) att ungdomar med cochleaimplantat kan uppleva känslor av genans och en besvärande självmedvetenhet gällande sina hörhjälpmedel och sin dövhet. Ungdomarna uttryckte även en oro över framtida sociala relationer.

2.4 Omgivningens normer och förhållningssätt

Enligt Bohlin (2011) påverkas identiteten av sociala normer och ideal, vidare menar skribenten att sociala normer och ideal ligger till grund för individers attityder. Bohlin beskriver sociala normer som subjektiva upplevelser av andras förväntningar på hur individen borde uppföra sig och agera. Vidare beskrivs normativa ideal som subjektiva upplevelser av förväntningar på hur individen borde vara som person. Enligt Bohlin utformas sociala normer av medlemmarna i sociala grupper. Widén (2006) beskriver utformning av sociala normer utifrån en trestegsprocess: Först definierar individer sig som medlemmar i en viss social grupp. Därefter bildar gruppmedlemmarna stereotypa normer för den sociala gruppen. Slutligen tillämpar individerna dessa normer till sig själva och deras beteende blir normativt för den sociala gruppen. Enligt Bohlin (2011) kan individer utanför den sociala gruppen anpassa sitt beteende till gruppens normer, en anpassning som påverkas av hur starkt individen identifierar sig med gruppen. Således menar Bohlin att sociala normer och normativa ideal kan påverka individens självbild och attityder.

Inom ungdomskulturforskningen har man ofta skilt mellan begreppen subkultur och mainstreamkultur. Bjurström (1997) har nyanserat denna bild och menar att en felaktig uppdelning av ungdomsvärlden är att den består av ”avvikare” och ”normala”. Bjurström anser istället att ungdomar passerar genom grupper och ändrar identiteter till följd av ökad mångfald och en blandning av olika stilar. Vidare menar skribenten att man kan definiera mainstreamkulturen på flera olika sätt, bland annat i termer av sociala och normativa föreställning om vad som anses vara normalt. Bjurström menar dock att samtliga definitioner kan vara problematiska. Om normativa föreställningar är diskursiva konstruktioner om vad som anses vara normalt eller konventionellt, beskriver Bjurström det som konstaterande påhitt som ställs mot olika subkulturer. Vidare påpekar Bjurström (1997) att individer nödvändigtvis inte identifierar sig eller anser sig tillhöra en specifik subkultur även om omgivningen upplever

individerna som en fullvärdig medlem. Bjurström menar att individer kan växla mellan olika subkulturella identiteter och även övergå till en ”vanlig” identitet.

Med utgångspunkt i bakgrunden har studieförfattaren ett intresse för begreppen; identitet, acceptans och norm. Begreppen kommer att användas som teoretiska perspektiv och färga studiens analys och diskussion. Vidare kommer studien inrikta sig till att undersöka ungdomars upplevelser av aktivitet utifrån tre miljöer av delaktighet; i skolan, i hemmet och i den sociala umgängeskretsen.

3. SYFTE

Syftet med denna studie är att belysa ungdomars berättelser om sina upplevelser och erfarenheter av att leva med en hörselnedsättning.

3.1 Specifika frågeställningar

- Vad berättar ungdomar om hur deras identitet respektive identitetsutveckling har påverkats av hörselnedsättningen under uppväxtåren?
- Vad berättar ungdomar om hur de upplever sin grad av aktivitet och delaktighet i tre olika miljöer, i skolan, i hemmet och i den sociala umgängeskretsen?
- Vad berättar ungdomar om hur deras omgivnings normer och förhållningssätt har påverkat deras acceptans av sin hörselnedsättning?

4. METOD OCH MATERIAL

4.1 Val av metod

En kvalitativ intervjustudie har genomförts för att svara på studiens syfte och frågeställningar. Enligt Ahrne & Svensson (2015) är kvalitativa intervjuer lämpliga när forskaren söker komplexa och innehållsrika svar om människors upplevelser. Hallin & Helin (2018) ger en liknande beskrivning av kvalitativa intervjuer som vetenskaplig metod. Genom kvalitativa intervjuer kan forskaren skaffa sig en inblick in den intervjuades värld samt få en uppfattning om intervjudeltagarens resonemang, tankar och känslor.

4.2 Urval

För att nå ut till informanter användes ett målinriktat urval, vilket Bryman (2011) beskriver som att forskaren gör ett strategiskt urval av informanter som anses relevanta för studiens syfte och forskningsfrågor. Inklusionskriterierna vid rekrytering var att informanterna skulle vara inom

åldersspannet 15–21 år, de skulle ha en diagnostiserad hörselnedsättning samt använda eller ha använt hörapparater. Anledningen till att informanterna ska ha använt hörapparater är på grund av att bärandet av hörapparater kan synliggöra hörselnedsättningen för ungdomarnas omgivning.

Rekryteringen av informanter gjordes med hjälp av föreningen Unga Hörselskadade och Riksgymnasiet Örebro, för döva och hörselskadade. Via mejl informerades föreningskansliet för Unga Hörselskadade och audionom vid Riksgymnasiet om studiens syfte och studieförfattarens intentioner med arbetet. Föreningskansliet för Unga Hörselskadade kontaktade de 79 medlemmar som uppfyllde studiens urvalskriterier. Informanterna från Riksgymnasiet i Örebro valdes däremot personligen ut av audionom vid gymnasieskolan, under förutsättning att de uppfyllde studiens urvalskriterier och var tillgängliga för att medverka på en intervju. De ungdomar som visade intresse för att medverka i studien kontaktades av studieförfattaren och tilldelades ett informationsbrev och ett samtyckesbrev (se bilaga 1 och 2).

4.3 Undersökningsgrupp

Tabell 1. Översikt över intervjudeltagarnas kön, ålder vid intervjutillfället samt använda hörhjälpmedel.

Informant	Kön	Ålder vid intervjutillfälle	Hörselmedel
1	Kvinna	17	Hörapparater bilateralt
2	Man	18	Hörapparater bilateralt
3	Kvinna	18	CROS
4	Man	18	Hörapparater bilateralt
5	Man	16	Cochleaimplantat bilateralt
6	Kvinna	17	Cochleaimplantat bilateralt
7	Kvinna	16	Hörapparater bilateralt

4.4 Datainsamling

Semistrukturerade intervjuer har använts som tillvägagångssätt för att samla in data till denna studie. Enligt Bryman (2011) utgår semistrukturerade intervjuer ifrån ett antal specifika teman i en intervjuguide. Termen intervjuguide innebär att forskaren sammanställer en strukturerad lista över teman och frågeställningar som ska beröras i intervjun. Intervjuguiden (se bilaga 3) sammanställdes i samråd med handledaren och berörde frågeområdena identitet, normer, acceptans samt aktivitet och delaktighet.

I samband med att intervjudeltagarna kontaktades fick de tillgång till ett informationsbrev. Brevet innehöll information om studiens syfte, intervjutillfället, frivilligt deltagande, möjligheten att avbryta, behandling av konfidentiell information m.m.

Intervjuerna genomfördes på vald plats av intervjudeltagaren och varade mellan tjugofem till fyrtiofem minuter. Intervjudeltagarna intervjuades var och en för sig och samtliga intervjuer spelades in med diktafon efter godkännande från intervjupersonen. Intervjuerna inleddes med att forskaren ställde lättare bakgrundsfrågor. Frågeställningarna i intervjuguiden ställdes i varierande ordningsföljd mellan de olika intervjuerna beroende på informantens svar. Det förekom även frågor och följdfrågor som inte ingick i intervjuguiden men som anknöt till något intervjudeltagaren nämnt.

4.5 Dataanalys

Den analytiska processen inleddes med att de inspelade intervjuerna transkriberades av författaren. Informanternas uttalanden återgavs ordagrant i transkriberingen och pauser, betoningar samt emotionella uttryck som skratt angavs inom parenteser. Det transkriberade materialet analyserade därefter genom en tematisk innehållsanalys, utifrån en hermeneutisk ansats. Principen vid en tematisk innehållsanalys handlar enligt Bryman (2018) om att forskaren arbetar med att identifiera, analysera och rapportera teman ut det insamlade materialet. Enligt Bryman finns det flera definitioner av ett tema. I denna studie används beskrivningen av ett tema som en kategori som identifierats i det insamlade materialet och som kopplats till studiens syfte och frågeställningar.

Efter transkriberingen lästes samtliga texter igenom ett flertal gånger för att skapa en förståelse och känsla för innehållet i varje informants berättelse. I detta skede användes en hermeneutisk ansats vilket Kvale & Brinkmann (2014) beskriver som att söka efter den ”egentliga meningen” och betydelsen i texten. Eftersom studien syftar till att belysa ungdomars upplevelser och erfarenheter av att leva med en hörselnedsättning lämpar sig hermeneutiken väl i

denna studie. Kvale & Brinkmann menar att utifrån en tematisk innehållsanalys med hermeneutisk ansats kan forskaren söka efter en djupare förståelse av intervjudeltagarnas upplevelser och handlingar. Forskarens tolkning och förförståelse av intervjudeltagarnas uttalanden kan därefter struktureras i en tematisk innehållsanalys.

I samband med att de transkriberade texterna lästes igenom valdes meningsbärande enheter ut som ansågs besvara studies syfte. De meningsbärande enheterna sorterades till relevant frågeställning. Vidare lästes meningsenheterna igenom ytterligare några gånger för att utveckla en förståelse för innebörden av det som sagts. Nyckelord som förekom flera gånger och som ansågs viktiga i relation till studiens syfte markerades. Nyckelorden och de meningsbärande enheterna sorterades under varje frågeställning i likheter och skillnader. Genom analys- och tolkningsarbetet framträdde övergripande teman som ansågs kunna svara på studiens syfte och frågeställningar (se bilaga 4). Temana redovisas under rubriken resultat.

4.6 Etiska överväganden

Enligt Vetenskapsrådet (2017) finns det fyra viktiga begrepp som forskaren bör förhålla sig till för att upprätthålla en god vetenskaplig forskningssed. Utöver de fyra begreppen; sekretess, tystnadsplikt, anonymitet och konfidentialitet, bör forskaren följa de grundläggande forskningsetiska principer som finns gällande forskning som avser människor. I relation till mänskliga rättigheter och rättvisefrågor utgår denna studie ifrån SFS 2003:460 om etikprövning av forskning som avser människor. Nämnd lag syftar till att respektera människovärdet samt den enskilda individen vid forskning. Studien avser deltagare inom åldersspannet 15–21 år vilket medför förhållning till punkt 18 § i lagen. Personer som deltar i forskning och som har fyllt 15 år behöver inte vårdnadshavares medgivande om deltagaren är medveten om forskningens innebörd för hans eller hennes del. Det innebär att forskning får utföras med minderåriga om deltagaren har blivit informerad och samtycker till medverkan i forskningen.

Utifrån en stödmall från etikprövningsmyndighetens hemsida har ett samtyckesbrev sammanställts till intervjudeltagarna. Samtyckesbrevet beskriver studiens syfte och förklarar att undersökningen är frivillig samt att deltagarna förblir anonyma under hela undersökningen. Vid intervjutillfällena tog forskaren med sig utskrivna kopior till intervjudeltagarna för att få deltagarnas underskrift för samtycke.

All insamlad intervjudata har lagrats och hanterats elektroniskt. Material och undersökningsresultat har behandlats och förvarats så att endast uppsatsförfattare, handledare och examinator kan ta del av innehållet. Samtliga uppgifter har behandlats konfidentiellt och

anpassats för att inte avslöja personlig identitet eftersom insamlad information berör intervjudeltagarnas personliga uppgifter och erfarenheter. Vid studiens avslut lämnas forskningsmaterial till handledaren för arkivering vid Göteborgs Universitet. Informanternas personuppgifter och annan konfidentiell information från intervjumaterial kommer förstöras och inte tilldelas handledare för arkivering.

5. RESULTAT

Syftet med undersökningen var att belysa ungdomars upplevelser och erfarenheter av att leva med en hörselnedsättning. I detta kapitel kommer resultatet att presenteras utifrån tolkningar och styrkas med citat från intervjudeltagarna. Resultatet kommer att redogöras utifrån sammanställda frågeställningar och under varje frågeställning har ett antal teman utkristalliserats.

Tabell 2. Översikt över teman för respektive frågeställning.

Frågeställningar:	Teman:
Vad berättar ungdomar om hur deras identitet respektive identitetsutveckling har påverkats av hörselnedsättningen under uppväxtåren?	Känsla av utanförskap Strategier för att nå självacceptans
Vad berättar ungdomar om hur de upplever sin grad av aktivitet och delaktighet i tre olika miljöer, i skolan, i hemmet och i den sociala umgängeskretsen?	Teknikens betydelse Trygghet Hörande med kunskap om hörselnedsättningar Gemenskap Socialt sammanhang
Vad berättar ungdomar om hur deras omgivnings normer och förhållningssätt har påverkat deras acceptans av sin hörselnedsättning?	Det omgivande samhället Kunskap

5.1 Identitet och identitetsutveckling

Syftet med frågeställningen gällande identitet och identitetsutveckling är att undersöka huruvida hörselnedsättningen har påverkat ungdomarnas upplevda identitetsutveckling under uppväxtåren.

5.1.1 Känsla av utanförskap

Flera av informanterna berättar hur de inte ville använda hörapparater eller förknippas med hörselnedsättningar när de var yngre. Informanterna beskriver hur de skämdes över sina hörapparater och upplevde sig som avvikare i jämförelse med sin omgivning. Några av informanterna beskriver hur de inte accepterade hörselnedsättningen som en del av sin identitet när de var yngre. Hörselnedsättningen var något som gjorde dem till avvikare och en av informanterna beskriver hur känslan av avvikelse kan leda till en upplevd känsla av utanförskap. Några av informanterna nämner att de inte berättade om sin hörselnedsättning till omgivningen när de var yngre. En informant säger:

Jag ville aldrig berätta för någon att jag har en hörselnedsättning för ingen annan hade ju det.

De informanter som berättar att de tidigt accepterade sin hörselnedsättning eller som inte ansåg sig besväras av sin hörselnedsättning som yngre uppmärksammar familjens betydelse. Informanterna berättar att familjens uppmuntran och stöd har varit påverkande faktorer till att man inte upplever utanförskap. En av informanterna berättar även att på grund av att familjemedlemmar också har hörselnedsättningar har ungdomen inte upplevt sig som avvikande. Informanten beskriver det som att man istället upprättar en känsla av gemenskap till sin familj.

En av informanterna som använder cochleaimplantat beskriver hur det har varit svårt att identifiera sig som användare av CI. Informanten säger följande:

Jag kan fungera som en hörande person med mina CI och då tänker jag mig själv som hörande. Sedan i vissa situationer är jag ju hörselskadad i och med att jag inte alltid hör vad personer säger och i vissa situationer är jag totalt döv. På grund av det har det varit svårt att placera var man står, men jag håller nog fortfarande fast vid att jag är döv men att jag kan fungera som en hörande person.

5.1.2 Strategier för att nå självacceptans

Flera av informanterna beskriver att de i nuläget har accepterat sin hörselnedsättning som en del av sin identitet. Några av informanterna berättar att de är stolta över sin hörselnedsättning. En informant berättar:

Jag har nog blivit mer säker på olika sätt och då vågar jag presentera att jag har en hörselnedsättning. Jag är inte rädd för att säga det nu.

Informanterna beskriver olika strategier för att nå självacceptans av sin hörselnedsättning. Några

av informanterna beskriver en strategi som att flytta och därmed byta miljö till en omgivning med större förståelse och acceptans. Informanterna beskriver att man vill känna sig som en i mängden eller omge sig med personer man känner sig trygg med. En informant säger:

Det är ju bättre att umgås med folk som accepterar en som en helt vanlig person än att umgås med folk som ser en som en helt annan ras.

Några av informanterna berättar om en annan strategi, att sluta bry sig om omgivningens åsikter.

En informant berättar:

Jag bryr mig inte om vad andra tycker, det är min ensak och jag kan inte göra någonting åt det.

Flera av informanterna beskriver hörselnedsättningen som en unik egenskap och att den inställningen har varit en bidragande orsak till att man accepterar sin hörselnedsättning. Några av ungdomar gör ett aktivt ställningstagande till att ifrågasätta normalitetsbegreppet. En informant säger:

Ingen är perfekt, ingen är normal, alla är vi olika på vårt sätt. Så det har väl varit en stor del av att jag har kunnat acceptera min hörselskada.

5.2 Aktivitet och delaktighet

Syftet med frågeställningen om aktivitet och delaktighet handlar om att undersöka ungdomarnas upplevda grad av aktivitet och delaktighet i skolan, i hemmet och i den sociala umgängeskretsen. Vid analysen framträdde totalt fem teman. Temana redovisas för de olika miljöerna på följande sätt:

Skolan: *Teknikens betydelse och Trygghet*

Hemmet: *Hörande med kunskap om hörselnedsättningar*

Den sociala umgängeskretsen: *Gemenskap och Socialt sammanhang*

5.2.1 Teknikens betydelse

Majoriteten av informanterna upplever en hög grad av aktivitet och delaktighet i skolan, detta säger de är på grund av hörseltekniska hjälpmedel. Flera av informanterna går i anpassade klasser för elever med hörselnedsättning eller språkstörningar, och generellt berättar informanterna att undervisningen fungerar väl med hjälp av hörseltekniska hjälpmedel. Informanterna berättar att man i skolan använder mikrofoner och teleslingor för att öka delaktigheten. De informanter som går integrerat med elever utan hörselnedsättningar upplever

också att delaktigheten i skolan fungerar bra. Informanterna berättar att skolan och lärarna ansvarar för att tekniken ska användas och fungera. En informant säger:

Skolan har tagit mycket ansvar och lagt allt ansvar på lärarna och inte på mig. Lärarna ska se till att mina klasskompisar använder mikrofonerna.

Flera av informanterna berättar om situationer när hörseltekniken inte har fungerat och att det har påverkat deras utbildning. En informant berättar:

Ibland har inte slingorna fungerat eller tolken har inte kommit och då har det varit jättemycket liv och då förstår man ju ingenting av vad som händer och lärarna säger inte till. Det känns tråkigt att man inte är inkluderad eller att man inte kan hänga med. Man får ju liksom inte samma utbildning och gemenskap som alla andra.

Några av informanterna beskriver även situationer när tekniken har fungerat men på grund av bristande förståelse för hur tekniken ska användas har de inte kunnat delta i klassrumsundervisningen. En informant säger:

Lärare som inte förstår tekniken och de ska ropa till klassen att vara tystare då pratar de ju rakt in i mikrofonen och då känns det som att de står precis bredvid en och skriker en rakt i öronen och det kan vara väldigt jobbigt och göra ont. Ibland kan man behöva lämna klassrummet.

Några av informanterna berättar att de tror att deras resultat hade varit sämre om de inte hade haft tillgång till hörseltekniska hjälpmedel. En informant berättar även att betygen förbättrades när hen fick tillgång till hörseltekniska hjälpmedel i skolan.

5.2.2 Trygghet

Flera av informanterna berättar att en bidragande orsak till att de upplever hög aktivitet och delaktighet i skolan är på grund av en upplevd trygghetskänsla. De ungdomar som går i en anpassad klass för elever med hörselnedsättning eller språkstörningar beskriver en trygghetskänsla av att befinna sig i en miljö där man anpassar sig efter varandras behov. En av informanterna säger:

De flesta i min klass har samma typ av hörselnedsättning och då blir det att vi anpassar oss efter varandra och eftersom vi är vana så är det ingen som skäms.

Några av informanterna berättar även en känsla av lättnad över att gå i en skola där de upplever att lärarna uppmärksammar och hjälper de. Flera av ungdomarna har tidigare gått integrerat med elever utan hörselnedsättningar och har sedan flyttat till Örebro för att gå i en gymnasieskola anpassad för elever med hörselnedsättning. En informant berättar:

Sen jag flyttade hit och bor här så har jag känt mycket mer lättnad eftersom jag själv inte behöver säga till lärarna att sätta på sig micken när de kommer in i klassrummet utan det är en självklarhet.

En av informanterna berättar att det var svårt att vara delaktig i diskussioner i klassrummen när hen gick integrerad i en klass som inte var anpassad efter hörselnedsättning. Inför gymnasiet valde informanten att flytta till Örebro. Informanten säger följande i förhållande till sin nuvarande skolsituation:

Jag känner en sån trygghet att gå på en skola där jag känner att jag inte är ensam utan en i mängden.

5.2.3 Hörande med förståelse om hörselnedsättningar

Generellt upplever informanterna en hög grad av aktivitet och delaktighet i sin hemmiljö. Informanterna berättar att familjen har god förståelse och kunskap om hörselnedsättningen och att de anpassar sig efter informantens behov. Informanterna upplever även att familjen accepterar hörselnedsättningen. En av informanterna berättar:

Mina föräldrar skaffade hemteknik, teleslinga och sånt, bara för min skull. De har gjort allting för att jag ska kunna höra hemma.

Några av informanterna berättar att de inte behöver använda sina hörhjälpmedel hemma på grund av att familjen anpassar sig så väl. Informanterna berättar att familjen är tydliga med att tala en i taget eller att de har lärt sig teckenspråk. En informant säger:

Hela min familj kan teckenspråk så det höjer en viss delaktighet för mig och det fungerar ju som ett kommunikationsverktyg om jag inte vill ha mina hörapparater på mig.

Flera av informanterna upplever att delaktigheten försämras i släktsammanhang. Några av informanterna beskriver att släktingarna är medvetna om hörselnedsättningen men att de inte har tillräckligt med kunskap för att anpassa sig efter informantens behov. En av informanterna berättar även att syskon som inte har hörselnedsättning ibland inte anpassar sig. En informant säger följande i förhållande till en släktmiddag:

Det är många som pratar samtidigt och man har svårt att hänga med i konversationen, då slutar det med att man sitter och kollar på mobilen istället för att prata med släkten. Det är synd att jag inte kan vara med i ett samtal för att jag hör lite dåligt.

5.2.4 Gemenskap

Flera av informanterna berättar att känslan av gemenskap och samhörighet är bidragande orsaker till huruvida man upplever en hög grad av aktivitet och delaktighet med sina vänner. Generellt har informanterna vänner med hörselnedsättningar, några av informanterna umgås också med hörande vänner. Informanterna beskriver att de väljer att umgås med de som anpassar sig efter deras behov. En av informanterna säger:

Jag har ju olika vänskapskretsar men alltså mina döva kompisar då använder vi ju bara teckenspråk och då hänger jag med till hundra procent. Sedan har vi andra hörande kretsar, dom som är helt hörande de pratar väldigt snabbt och då kan det vara svårt att hänga med och höra vad de säger. Sen de hörselskadade de förstår mig på ett annat sätt, så det blir väl oftast att jag vänder mig till de som anpassar sig efter mig och som jag kan anpassa mig efter.

Några av informanterna berättar att de har lärt sina vänner hur de ska prata och anpassa sig för att informanten ska kunna vara delaktig. Resultatet visar att de informanter som studerar i Örebro upplever en hög grad av aktivitet och delaktighet med sina klasskamrater. En av informanterna berättar följande i förhållande till sin upplevda grad av aktivitet och delaktighet med vännerna:

Om vi tänker ur ett perspektiv med dövhet eller hörselskada så är väl den bäst här i Örebro för att alla har samma sak. Vi kan ta till teckenspråk om vi behöver, vi har en förståelse att man inte kan prata femton personer samtidigt, det går inte.

Flera av informanterna berättar att det kan vara svårt att umgås med flera hörande vänner samtidigt. Informanterna beskriver att vännerna ibland kan tala otydligt eller i mun på varandra, detta säger informanterna kan orsaka en känsla av utanförskap. En av informanterna berättar även att hörselnedsättningen kan utgöra ett hinder när man vill bygga nya vänskapsrelationer. En av informanterna berättar följande i förhållande till delaktigheten med sina hörande vänner:

Det är många som pratar och det kan på ett sätt ge motivation att vara en del av samtalet och hitta på roliga saker, men det är också så att det kan bli svårt för mig att vara en del eftersom jag inte händer med i konversationen.

Några av informanterna säger att de vänner man har haft länge, som generellt är vänner utan hörselnedsättning, har anpassat sig efter informantens behov. En informant berättar:

Mina bästa vänner är hörande och i och med att vi har varit vänner väldigt länge så vet de hur jag fungerar och vad jag behöver för att det ska kunna fungera. De gör det automatiskt, att de tittar på mig när de pratar eller en sån enkel sak att de gör det lätt för mig att kunna läsa på deras läppar. De har också lärt sig några få tecken på teckenspråk.

5.2.5 Socialt sammanhang

Några av informanterna berättar att deras möjlighet till aktivitet och delaktighet med vänner kan påverkas i en del sociala sammanhang. Generellt upplever informanterna att aktiviteten och delaktigheten begränsas i situationer när kommunikationsmöjligheterna brister. En informant berättar:

När kompisarna frågar om vi ska åka till Stockholm och gå på festivaler så kanske jag väljer att undvika för jag vet att det inte kommer att fungera med kommunikationen.

Flera av informanterna berättar att de undviker sociala situationer som till exempel att gå och bada eller att gå till diskotek. En informant säger:

Det är klart att vi har undvikit situationer som att åka och bada för mina vänner vet att jag måste ta av mig hörapparaterna när jag badar och då hör jag ingenting.

Några av informanterna berättar även att kommunikationen kan brista i utförandet av fritidsaktiviteter. En av informanterna berättar att det är svårt att höra tränarna under tennisträningen. En annan informant säger att tränarna har anpassat innebandyträningen efter informantens behov. Informanten berättar:

Mina tränare ställde mig alltid som back så jag kunde höra vad de andra skrek. Sedan fick jag såklart testa andra positioner men de tyckte att jag passade bäst som försvarsspelare för att jag kunde läsa av spelet och jag slapp använda min hörsel så mycket eftersom att jag såg hela planen. Jag kunde se istället för att höra.

5.3 Informanternas syn på omgivningens normer och förhållningssätt

Syftet med frågeställningen om omgivningens normer och förhållningssätt handlar om att undersöka huruvida ungdomarnas syn på omgivningens normer har påverkat deras acceptans av sin hörselnedsättning.

5.3.1 Det omgivande samhället

Majoriteten av informanterna beskriver att omgivningen har en stor betydelse för huruvida man accepterar sin hörselnedsättning. Resultatet visar att i ett samhälle där ungdomen känner sig trygg har det varit enklare att acceptera hörselnedsättningen. Några av informanterna som studerar i Örebro berättar hur de upplever en känsla av trygghet till staden. Informanterna upplever att Örebro som samhälle är mer förstående och anpassat efter personer med hörselnedsättningar. En informant berättar om sin upplevelse av omgivningen i Örebro:

När jag såg att människor började teckna på stan eller i skolan då kände jag att det är här jag ska vara och det är här jag känner mig trygg.

Några av informanterna upplever det som jobbigt att komma till andra städer, generellt mindre städer, där omgivningen inte är lika förståelse och där man riskerar att framstå som avvikande. En informant säger följande i relation till större städer:

Men när man kommer till en stor stad då är det inte många man träffar eller det är ju många som bor där men det är få man träffar av alla människor. Där känner jag mig trygg för de vet inte vem man är.

Generellt upplever informanterna att känslan av trygghet är avgörande för huruvida man kan acceptera sin hörselnedsättning. Informanterna beskriver att trygghetskänslan uppstår i en omgivning där man känner sig som en i mängden och inte framstår som en avvikare. En informant berättar:

Jag brukar tänka så att en atmosfär som accepterar det du tycker är dåligt med dig själv, då kan du själv förstå att det inte är något problem med det.

5.3.2 Kunskap

Generellt upplever informanterna att det finns bristande kunskap om hörselnedsättningar och hörapparater i samhället, med undantag för Örebro. Örebro beskrivs som de hörselskadades stad och flera av ungdomarna nämner att de upplever sig som avvikare när de kommer till andra städer där kunskapen om hörselnedsättningar känns bristande. En informant säger följande i förhållande till sin hemstad:

Det finns ingen kunskap där borta och då är det klart att det är svårt att fungera i ett samhälle som inte har kunskap.

Några av informanterna beskriver att de varit med om dåliga bemötande och negativa attityder från personer med bristande kunskap om hörselnedsättningar. Flera av informanterna berättar även att de har mött mycket fördomar på grund av sin hörselnedsättning. Utifrån bristande kunskap berättar flera av informanterna om situationer när omgivningen har eller inte har anpassat sig efter hörselnedsättningen. Flera av informanterna har varit med om situationer när omgivningen har försökt att anpassa sig men när kunskapen brister. I grunden beskriver informanterna att det handlar om situationer präglade av grundläggande välvilja men också av okunskap.

Jag har mött någon som anpassade sig för mycket. Alltså ändrade sin röstton och stod jättenära. Jag vill ju att de ska prata normalt men lite högre.

De informanter som använder cochleaimplantat upplever att okunskapen om CI är större än okunskapen om hörapparater. De beskriver att hörapparater är mer accepterat av samhället medan många inte är medvetna om att cochleaimplantat existerar. Flera av informanterna berättar även att de utsatts för bristande kunskap, både av elever och lärare, när de gått i en klass som inte anpassar sig efter personer med hörselnedsättning. Informanterna upplever att det inte ges någon utbildning om hörselnedsättningar i grundskolan. Flera av informanterna ger förslag för ökad kunskapsspridning genom till exempel sociala medier, naturkunskapen i grundskolan eller normalisering av hörselhjälpmedel i filmer. En av informanterna säger:

Jag vill att Sverige och världen ska veta mer om hörselnedsättningar. Hur man ska bete sig och hur man ska kunna acceptera det.

Några av informanterna berättar utifrån sina erfarenheter att det framförallt är unga män som har bristande kunskaper om hörselnedsättningar i samhället. Några av informanterna berättar att de medvetet har dolt sina hörhjälpmedel eller upplevt kränkande kommentarer när de passerat grupper av killar.

6. DISKUSSION

6.1 Metoddiskussion

6.1.1 Metodval

Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2015) beskriver kvalitativa intervjuer som en forskningsmetod där studieförfattaren samlar kunskap om sociala förhållanden utifrån individers upplevelser och känslor. Eftersom studiens syfte är att belysa ungdomars berättelser om sina upplevelser och erfarenheter av att leva med en hörselnedsättning är den kvalitativa intervjun en lämplig metod för att besvara studiens syfte och frågeställningar.

En av svagheter med att använda intervjuer som forskningsmetod är att studieförfattaren inte kan förutsätta att informanterna talar sanning. Eriksson-Zetterquist & Ahrne menar att intervjun är resultatet av ett samtal under speciella förhållanden. Trots att informanten har ärliga avsikter kan dennes uttalanden syfta till något annat än vad studieförfattaren tänkt sig eller förstår. I denna studie har författaren formulerat teman och frågeställningar i en intervjuguide. Bryman (2011) menar att formuleringen av teman bör säkerställa att tillräcklig information framkommer för att studieförfattaren ska få en inblick i hur den intervjuade upplever sin värld.

Detta har beaktats i denna studie och frågeställningarna har därför inte varit så specifika att de hindrat alternativa synsätt och tankeidéer under datainsamlingen. Enligt Bryman är det önskvärt om frågeställningarna är formulerade så att informanterna upplever frihet i att utforma svaren på sitt eget sätt, det vill säga att intervjun och frågeställningarna rymmer flexibilitet. Dock menar Bryman att det är lämpligt om frågorna huvudsakligen ställs i den ursprungliga ordningen för att säkerställa att samtliga teman tagits upp i respektive intervju. Vidare menar Bryman att tonvikten i intervjuer är hur intervjupersonen tolkar och uppfattar frågeställningarna. Utifrån informanternas tolkning av frågeställningarna kommer hen besvara med hänsyn till det som upplevs som viktigt vid en förklaring av personliga händelser. Eftersom det är informanternas upplevelser och erfarenheter som denna studie vill belysa, anses denna form av intervjumetod mest lämplig.

Det finns svårigheter med att genomföra intervjuer med hänsyn till barn och ungas egna erfarenheter. Källström Cater (2015) menar att den unga informanten kan uppleva att i relationen mellan sig själv och intervjuaren finns en dimension av makt och över- och underordning. I denna studie har författaren försökt att undgå den upplevelsen genom att involvera informanterna i planeringen och utförandet av intervjun. Intervjuerna inleddes med enklare frågor om informanternas fritidsintressen. Enligt Ahrne & Svensson (2015) är det en god metod för att skapa en trygg miljö och god kontakt med informanten. Informanterna fick även välja tid och plats för intervjutillfället. Det gjordes med en förhoppning om att informanterna ska känna förtroende till studieförfattaren och delaktighet i arbetsprocessen.

6.1.2 Urval

Studien har undersökt ett målinriktat urval som enligt Bryman (2011) är en vanlig urvalsmetod inom kvalitativ forskning. Ett målinriktat urval är ett icke-sannolikhetsurval. Bryman beskriver ett icke-sannolikhetsurval som ett urval som inte är framtaget genom en slumpmässig urvalsteknik. Enligt Bryman är ett icke-sannolikhetsurval en användbar metod om syftet är kunskapsinsamling eller förståelsesökande studier. Eftersom ett målinriktat urval är strategiskt framtaget av studieförfattaren är studieresultatet inte generaliserbart till hela den population man valt att undersöka. I denna studie bestod urvalsgruppen av sju informanter. Antalet informanter anses inte påverka studiens tillförlitlighet eftersom syftet inte är att uppnå generaliserbara resultat. Trots det ringa antalet informanter tycktes upplevelserna och erfarenheterna stämma väl överens inom urvalsgruppen.

För att komma i kontakt med informanterna kontaktades föreningen Unga Hörselskadade och Riksgymnasiet i Örebro, för döva och hörselskadade. Att audionom vid Riksgymnasiet valde att tillfråga vissa personer kan ha haft en påverkan på urvalet och resultatet. De ungdomar som inte blev tillfrågade eller eventuellt tackade nej till medverkan hade kunnat tillföra annan information till studien. Vidare fanns det en tanke om att genomföra en slumpmässig utsortering ifall fler ungdomar hade varit intresserade av att medverka i studien.

Eftersom studien syftar till att belysa ungdomars subjektiva upplevelser och erfarenheter av att leva med en hörselnedsättning anses urvalskriterierna vara lämpliga. I studien har ingen exkluderats på grund av kön eller grad av hörselnedsättning.

6.1.3 Analysmetod

Analysen av den insamlade datan började redan vid transkriberingen av intervjuerna. Studieförfattaren transkriberade samtliga intervjuer på egen hand. Kvale & Brinkmann (2014) menar att om forskaren skriver ut sina egna intervjuer har hen i viss utsträckning redan påbörjat analysen av det som sagt i och med att forskaren bär med sig de sociala och emotionella aspekterna från intervjusituationen. Vidare analyserades det transkriberade materialet enligt en tematisk innehållsanalys. Författaren har identifierat och analyserat teman ur det insamlade materialet, för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Enligt Bryman (2018) finns det ingen tydlig beskrivning av utförandet av en tematisk innehållsanalys. Bryman beskriver tillvägagångssättet som en underutvecklad procedur och menar att det är svårt för forskare att hävda att de har använt en tematisk innehållsanalys till följd av analysmetodens otydliga tekniker. För att öka tillförlitligheten och giltigheten i denna studie har analysmetoden beskrivas så utförligt som möjligt av författaren.

Under analysarbetet användes en hermeneutisk ansats. Kvale & Brinkmann beskriver hermeneutiken som forskarens sökande efter den autentiska meningen i intervjudeltagarens upplevelser. En svårighet med den hermeneutiska ansatsen, som anses viktig att poängtera, är att studieförfattarens tolkning och förförståelse av materialet kan påverka analysen och resultatet. I denna studie har författaren arbetat enskilt och är medveten om att andra teman skulle kunna ha utkristalliserats om någon annan hade tolkat materialet. Skulle studieförfattaren ha arbetat tillsammans med någon skulle författarna tillsammans kunnat reflektera över de utkristalliserade temana, vilket skulle stärka studiens validitet och trovärdighet. I denna studie har de utkristalliserade temana istället diskuterats med hjälp av handledaren.

6.2 Resultatdiskussion

6.2.1 Identitet och identitetsutveckling

Studieresultatet visar att majoriteten av informanterna har upplevt en känsla av utanförskap till följd av sin hörselnedsättning. Hörselnedsättningen framställs som en avvikande egenskap som har skiljt informanterna från sin omgivning. Resultatet visar också att några av informanterna inte ville använda sina hörapparater när de var yngre, detta anses bero på att hörapparaterna är ett fysiskt attribut som åtskiljer informanterna från sin omgivning. Detta kan liknas med vad Warner-Czyz et al. (2014) skriver om att ungdomar med hörselnedsättning riskerar en låg självkänsla eftersom de kan uppfatta sig själva som avvikande i förhållande till sin omgivning. Enligt Warner-Czyz et al. kan en låg självkänsla orsaka att den unga individen avstår från att använda sina hörapparater.

Några av informanterna berättar att de inte accepterade sin hörselnedsättning som en del av sin identitet när de var yngre. Detta överrensstämmer med vad Elkayam & English (2003) skriver om att en hörselnedsättning kan orsaka hinder för den unga individens socialisering och självacceptans. De informanter som berättar att de alltid har sett hörselnedsättningen som en del av sin identitet påpekar familjens betydelse. Detta stöds av Nelson Crowell et al. (2005) som säger att familjens och omgivningens stöd har en betydande roll för den unga individens självacceptans. Informanterna uttrycker att familjens stöd har varit en bidragande orsak till att man inte upplever utanförskap.

Resultatet visar att informanterna har använt olika strategier för att nå självacceptans. En använd strategi är att byta miljö till en omgivning med större förståelse och acceptans för hörselnedsättningen. Några av informanterna lyfter fram en annan strategi, att sluta bry sig om omgivningens åsikter. Nämnade strategier tyder på att upplevelsen av avvikelser påverkas av informanternas syn på omgivningen samt omgivningens förhållningssätt till hörselnedsättningen som en avvikelse. Majoriteten av informanterna uttrycker att de i nuläget accepterar sin hörselnedsättning till följd av använda strategier. Informanterna berättar att de i samband med strategin om att sluta bry sig om omgivningens åsikter upplever en känsla av stolthet över sin hörselnedsättning. Detta kan liknas med Johanssons (2006) beskrivning av identitetsutvecklingen enligt den psykologiska forskningen. Under tonårsperioden utvecklar den unga individen kompetens och psykologisk mognad. Det handlar om att den unga individen utvecklar en stabil självbild och ett ökat självförtroende. Enligt den sociologiska forskningen menar Johansson att ungdomen förflyttar sig mellan olika samhällsliga miljöer och tillämpar en rad olika identifikationer för att skapa en identitet. Flera av informanterna har flyttat till Örebro, en

omgivning där de inte anses avvika från samhällets sociala normer. Detta bekräftar Bohlin (2011) som säger att identiteten påverkas av sociala normer och ideal. Strategin att byta miljö till en omgivning med större förståelse och acceptans för hörselnedsättning kan därmed påverka identiteten och ungdomens självacceptans.

6.2.2 Aktivitet och delaktighet

Majoriteten av informanterna upplever en hög grad av aktivitet och delaktighet i skolan, och samtliga uttrycker att hörseltekniska hjälpmedel är av stor betydelse. Informanterna påpekar att användningen av hörseltekniska hjälpmedel har möjliggjort för ökad aktivitet och delaktighet i klassrumsmiljön. Enligt Rekkedal (2017) är barn och ungdomar med hörselnedsättningar mindre delaktiga i skolaktiviteter och klassrumsaktiviteter. Rekkedal beskriver anledningen som att ungdomar med hörselnedsättning inte har full tillgång till språket och att språklig kommunikation är den grundläggande faktorn för aktivt deltagande. Resultatet i denna studie skiljer sig från Rekkedals resultat. Detta handlar enligt informanterna om att de har gjort aktiva val för att vara delaktiga i sin undervisning. Några av informanterna berättar att de tar eget initiativ att tala om för lärare och klasskamrater att använda de tekniska hjälpmedlen. Dock uttrycker informanterna att delaktigheten försämras när tekniken brister. Detta bekräftar Rekkedal som skriver att elevers deltagande påverkas negativt när förmågan att uppfatta information och kommunikation är nedsatt. Resultatet visar att när tekniken inte fungerar eller lärarna inte är kunniga med hur tekniken fungerar ligger ansvar på den hörselskadade.

Resultatet visar att flera av informanterna har flyttat till Örebro för att få bättre utbildningsmöjlighet. Man kan ställa frågan om det är rimligt att begära att femtonåriga ungdomar ska behöva flytta hemifrån för att få en grundläggande gymnasieutbildning på grund av sin hörselnedsättning. FN:s fjärde globala hållbarhetsmål handlar om att säkerställa en jämlik och inkluderande utbildning för alla. En punkt i målet är att bygga och förbättra utbildningsmiljöer som anpassar sig efter personer med funktionsnedsättning. Enligt Hörselskadades Riksförbund (2017) finns det tre anpassade gymnasieskolor för ungdomar med hörselnedsättning i Sverige. Finns det möjlighet att förbättra utbildningsmöjligheterna för personer med hörselnedsättning även i hörande skolklasser? Dock visar resultatet att informanterna som går på Riksgymnasiet i Örebro upplever en trygghetskänsla av att befinna sig i en skolmiljö där de känner sig som en i mängden. Trygghetskänslan har enligt informanterna bidragit till ökad aktivitet och delaktighet.

Samtliga informanter uttrycker att familjens förståelse och kunskap för hörselnedsättningen är den grundläggande faktorn till att de upplever hög grad av aktivitet och delaktighet i hemmet. Detta bekräftar Hintermair (2006) som säger att familjens kunskap om hörselnedsättningen kan påverka individens upplevda självbild och hörselmedvetenhet. Några av informanterna berättar att de inte behöver använda sina hörapparater hemma. Detta handlar enligt informanterna om att familjen har god kunskap och anpassar sig efter informanternas behov. Resultatet visar också att några av informanterna upplever att delaktigheten försämras i släktsammanhang. Detta kan bero på att släktingar inte besitter samma vardagskunskaper om hörselnedsättningar som den närmaste familjen.

Studieresultatet visar att flera av informanterna upplever hög grad av aktivitet och delaktighet med sina vänner. Detta handlar enligt informanterna om en känsla av gemenskap och förståelse. Flera av informanterna uttrycker att de för det mesta umgås med vänner som också har hörselnedsättning och att förståelsen för varandras behov är en bidragande orsak till att delaktigheten upplevs som hög. Några av informanterna upplever att aktivitet och delaktighet försämras när de umgås med hörande vänner som inte anpassar sig efter informantens behov. Detta överensstämmer med vad Engel-Yeger & Hamed-Daher (2013) skriver om att en hörselnedsättning kan ha en negativ effekt på ungdomens relationer och självkänsla. Informanterna uttrycker att hörande vänner kan tala otydligt eller i mun på varandra, och att hörselnedsättningen upplevs utgöra ett hinder för möjligheten att vara delaktig. Resultatet visar också att några av informanterna upplever att aktiviteten och delaktigheten begränsas i en del sociala sammanhang. Detta bekräftar Engel-Yeger & Hamed-Daher som säger att ungdomar med hörselnedsättning kan uppleva begränsat socialt deltagande till följd av kommunikationssvårigheter i sociala sammanhang. Några av informanterna berättar att de undviker att gå och bada eller gå på diskotek för att möjligheten till kommunikation brister i dessa miljöer.

6.2.3 Informantens syn på omgivningens normer

Samtliga informanter indikerar på betydelsen av det omgivande samhället i förhållande till deras acceptans av sin hörselnedsättning. Informanterna uttrycker att det är enklare att acceptera sin hörselnedsättning i en omgivning där informanten känner sig trygg. Detta handlar enligt informanterna om att känna sig som en i mängden och inte framstå som avvikare från sin omgivning. Elkayam och English (2003) menar att bristande förståelse och stöd från omgivningen kan orsaka att den unga individen har svårt att acceptera sin hörselnedsättning.

Studieresultatet visar att flera av informanterna har fått erfara dåliga bemötanden, negativa attityder och fördomar på grund av sin hörselnedsättning. Detta handlar enligt informanterna om bristande kunskap om hörselnedsättningar och hörapparater. Några av informanterna bor i Örebro, som de beskriver som de hörselskadades stad. Informanterna uttrycker att de upplever sig som avvikare när de kommer till andra städer med mindre förståelse och bristande kunskap om hörselnedsättningar. I Örebro upplever informanterna att de inte avviker i lika hög grad från omgivningens sociala normer. Detta bekräftar Bohlin (2011) som skriver att sociala normer utformas av medlemmar i sociala grupper. Widén (2006) menar att avvika eller inte efterlikna de sociala normerna i omgivningen kan påverka individens upplevda självbild och självacceptans.

Några av informanterna använder cochleaimplantat, och de upplever att omgivningen har mer kunskap om hörapparater än om CI. Informanterna uttrycker att många inte är medvetna om att cochleaimplantat existerar. Detta anses bero på att hörapparater är mer förekommande än cochleaimplantat i det omgivande samhället.

6.2.4 Studiens betydelse

En förhoppning med denna studie är att rikta uppmärksamhet mot ungdomars perspektiv på att leva med en hörselnedsättning. Ungdomsperioden beskrivs i denna studie som en turbulent och känslomässigt svår tid för den unga individen. Det är en period i livet när den unga individen ska upprätta en känsla av gemenskap med sina vänner, distansera sig från sina barndomsförbindelser och utforma en egen identitet. En hörselnedsättning kan försvåra denna utveckling, speciellt i en tid när den unga individen inte vill avvika från sin omgivning. Med detta sagt anses denna studie ha betydelse för yrkesverksamma och studerande inom hörselverksamheten. Det är av kliniskt värde att audionomer får ökad kunskap och medvetenhet om ungdomars subjektiva upplevelser av att leva med en hörselnedsättning. Studien anses vara av betydelse för att kunna effektivisera och anpassa den audiologiska rehabiliteringen utifrån ungdomarnas behov.

Vidare har informanterna i studien uttryckt att de upplever bristande kunskap om hörselnedsättningar i samhället, någon som har påverkat deras självacceptans samt acceptans av sin hörselnedsättning. Genom att uppmärksamma och öka medvetenheten om hur ungdomar med hörselnedsättningar upplever sin livssituation finns en förhoppning från informanterna om att öka kunskapen och normaliseringen av hörselnedsättningar i samhället.

6.2.5 Förslag på framtida forskning

Det kvarstår ett intresse hos studieförfattaren att bygga vidare på den aktuella studien. Detta skulle kunna genomföras genom kvalitativa studier som fördjupar förståelsen för hur till exempel ungdomar i andra städer, jämfört med Örebro, upplever sin hörselsituation. I denna studie har majoriteten av informanterna gått på Riksgymnasiet i Örebro, för döva och hörselskadade, i fortsatt forskning skulle urvalet kunna fokusera på ungdomar som bor i andra städer alternativt där de går i klasser integrerade med elever utan hörselnedsättningar. Det vore också intressant att undersöka om det finns samband mellan grad av hörselnedsättning och ungdomars upplevda erfarenheter.

Vidare bör framtida studier fokusera på differentierad forskning som till exempel tar hänsyn till könsskillnader eller klasskillnader. Generellt finns det redan många studier som granskar ungdomar med hörselnedsättningar, men fler bör göras med fokus på ungdomarnas upplevda perspektiv.

7. KONKLUSION

Utifrån studiens syfte och frågeställningar har följande framkommit;

- några av informanterna har upplevt sig som avvikare och hade när de var yngre, svårt att acceptera sin hörselnedsättning som en del av sin identitet.
- familjen och det omgivande samhället har varit påverkande faktorer på huruvida informanterna har accepterat sin hörselnedsättning.
- trygghetskänslan av att vara en i mängden samt tillgång till hörseltekniska hjälpmedel har varit bidragande orsaker till att informanterna upplever en högre grad av aktivitet och delaktighet.
- aktivitets- och delaktighetsförmågan begränsas i situationer när möjligheterna till kommunikation förminskas på grund av brister och begränsningar hos de hörseltekniska hjälpmedlen.
- flera av informanterna upplever bristande kunskap om hörselnedsättningar och hörseltekniska hjälpmedel i samhället.

REFERENSER

- Ahrne, G. & Svensson, P. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I G. Ahrne, & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 17-31). Stockholm: Liber
- Bjurström, E. (1997). *Högt & lågt - Smak och stil i ungdomskulturen*. (1. uppl.) Diss. Stockholm: Univ.. Umeå. Boréa.
- Bohlin, M. (2011). *Music and Risk in an existential and gendered world* (Doktorsavhandling). Göteborg: Univ. Hämtad 2020-03-13 från <http://hdl.handle.net/2077/25387>
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Upplaga 3). Stockholm: Liber
- Dammeyer, J., Chapman, M., & Marschark, M. (2018). Experience of Hearing Loss, Communication, Social Participation, and Psychological Well-Being Among Adolescents with Cochlear Implants. *American Annals of the Deaf*, *163*(4), 424-439. doi: 10.1353/aad.2018.0027
- Elkayam, J., & English, K. (2003). Counseling adolescents with hearing loss with the use of self-assessment/significant other questionnaires. *Journal of the American Academy of Audiology*, *14*(9), 485-499.
- Engel-Yeger, B., & Hamed-Daher, S. (2013). Comparing participation in out of school activities between children with visual impairments, children with hearing impairments and typical peers. *Research in Developmental Disabilities*, *34*(10), 3124-3132. doi: 10.1016/j.ridd.2013.05.049
- English, K. (2012) Counseling Strategies for Tweens and Teens with Hearing Impairment. *Journal of Educational Audiology*, *18*, 3-9.
- Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I G. Ahrne, & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 34-54). Stockholm: Liber
- FN. (u.å). *Globala målen för hållbar utveckling*. Hämtad 2020-03-28 från <http://www.fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>
- Hallin, A. & Helin, J. (2018). *Intervjuer*. (Upplaga 1). Lund: Studentlitteratur
- Hintermair, M. (2006). Parental Resources, Parental Stress, and Socioemotional Development of Deaf and Hard of Hearing Children. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, *11*(4), 493-513. doi: 10.1093/deafed/enl005
- Hintermair, M. (2011). Health-Related Quality of Life and Classroom Participation on Deaf and Hard-of-Hearing Students in General Schools. *The Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, *16*(2), 254-271. doi: 10.1093/deafed/enq045
- Hörselskadades Riksförbund. (2005). *Sanning och konsekvens om hörselskadades situation i Sverige*. Stockholm: Hörselskadades Riksförbund.

- Hörselskadades Riksförbund. (2017). *Hörselskadade i Siffror 2017. Statistik om hörselskadade och hörapparatutprovningar i Sverige från Hörselskadades Riskförbund (HRF)*. Stockholm: Hörselskadades Riksförbund.
- Johansson, T. (2006). Att skapa sin identitet: Ungdom i ett posttraditionellt samhälle. I A. Frisé, & P. Hwang (Red.), *Ungdomar och identitet* (s. 197-218). Stockholm: Natur och Kultur.
- King, G., Law, M., King, S., Rosenbaum, P., Kertoy, M.K., & Young, N.L. (2003). A Conceptual Model of the Factors Affecting the Recreation and Leisure Participation of Children with Disabilities. *Physical & Occupational Therapy In Pediatrics*, 23(1), 63-90.
doi: 10.1080/J006v23n01_05
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3. [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur
- Källström Cater, Å. (2015). Att intervjua barn. I G. Ahrne, & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 68-80). Stockholm: Liber
- Nationalencyklopedin. (u.å). *Identitet*. Hämtad 2020-03-08 från <https://www-ne-se.ezproxy.ub.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/identitet>
- Nationalencyklopedin. (u.å). *Identitet*. Hämtad 2020-03-08 från [https://www-ne-se.ezproxy.ub.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/identitet-\(i-antropologi\)](https://www-ne-se.ezproxy.ub.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/identitet-(i-antropologi))
- Nelson Crowell, R., English, K., McCarthy, P., & Elkayam, J. (2005). Use of Self-Assessment Technique in Counseling Adolescents with Hearing Loss: From Theory to Practice. *Journal of Educational Audiology*, 12, 86-99.
- Rekkedal, A. (2017). Factors associated with school participation among students with hearing loss. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 19(3), 175-193.
doi: 10.1080/15017419.2016.1167771
- Sabbah, S.S. (2014). Identity crisis of Teenagers with hearing impairment in Palestine. *Asian Social Science*, 10(17), 229-239.
- SFS 2003:460. Lag om etikprövning av forskning som avser människor. Utbildningsdepartementet.
- Socialstyrelsen (2020). *Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF): Svensk version 2020 av International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF)*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Vetenskapsrådet (2017), *God forskningssed [Elektronisk resurs]*. (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet
- Warner-Czyz, A.D., Loy, B.A., Evans, C., Wetsel, A., & Tobey, A. (2015). Self-Esteem in Children and Adolescents With Hearing Loss. *Trends in Hearing*, 19, 1-12.
- Widén, S. E. (2006). *Noise and Music - A matter of Risk Perception?* (Doktorsavhandling). Göteborg: Univ. Hämtad 2020-03-13 från <http://hdl.handle.net/2077/714>

Bilaga 1

Informationsbrev och förfrågan om att medverka i en intervjustudie om ungdomars upplevelser och erfarenheter av att leva med en hörselnedsättning.

Jag heter Karin Eriksson Scherman och studerar till audionom vid Göteborgs Universitet. I termin 6 av utbildningen ingår att skriva ett examensarbete på grundnivå. Jag söker nu intervjudeltagare som är mellan 15-21 år, som har en diagnostiserad hörselnedsättning och som använder eller har använt hörapparater.

Syftet med min studie är att öka kunskapen om hur ungdomar med hörselnedsättningar upplever sin situation. Intervjun kommer att beröra dina upplevelser och erfarenheter av att leva med en hörselnedsättning. Du kommer att få svara på frågor som berör dina upplevelser ifrån skolan, hemmet och i din sociala umgängeskrets. Det finns inga rätt eller fel, utan svaren grundar sig på dina erfarenheter. Intervjun beräknas ta max 1 timme och kommer äga rum på en tid och plats som du bestämmer. Intervjuerna kommer att spela in med ljudupptagning för att därefter skrivas ut i text.

Efter transkribering kommer materialet analyseras och sammanställas. Den information som du lämnar kommer behandlas konfidentiellt vilket betyder att intervjumaterialet kommer behandlas i enlighet med bestämmelser i Sekretesslagen. Information om kön och ålder kommer visas i studien men inga övriga personuppgifter behöver lämnas. Under studiens gång kommer jag endast ha tillgång till din mailadress om jag behöver kontakta dig. Eventuellt nämnda personuppgifter kommer avidentifieras så att ingen intervjudeltagare kan identifieras av utomstående, det vill säga att du förblir anonym vid sammanställning och redovisning av materialet. Materialet från intervjuerna kommer förvaras av mig på en säker plats under studiearbetet och därefter förstöras.

Resultatet av studien kommer presenteras muntligt till studerande och yrkesverksamma audionomer. När examensarbetet är färdigt och godkänt kommer den finnas tillgänglig i en databas vid Göteborgs Universitet. Du kommer ha möjlighet att ta del av arbetet efter studien är avslutad.

Deltagandet är frivilligt och du bestämmer själv över din medverkan. Du kan när som helst avbryta din medverkan eller avstå att svara på frågor utan närmare motivering.

Om du skulle vara intresserad av att delta i studien eller vet någon som skulle vilja delta får du gärna sprida information om studien. Vid intresse vänligen svara till nedan mejladress. Därefter kontaktar jag dig för att bestämma en tid för genomförande av intervjun. Tveka inte att höra av dig vid eventuella funderingar eller frågor.

Jag ser fram emot ett givande samtal med dig!

Hälsningar

Karin Eriksson Scherman
Göteborgs Universitet
tel: xx
mejl: xx

Handledare: Kim Kähäri
Universitetslektor/audionom
Institutionen för neurovetenskap och fysiologi
mejl: xx

Bilaga 2

Samtyckesbrev

Du har blivit tillfrågad att medverka i en intervju angående dina upplevelser och erfarenheter av att leva med en hörselnedsättning.

Information om studien

Studiens fullständiga syfte är att belysa ungdomars berättelser om sina upplevelser och erfarenheter av att leva med en hörselnedsättning. Studien inriktar sig till att undersöka ungdomars upplevelser av aktivitet och delaktighet i tre olika miljöer, i skolan, i hemmet och i den sociala umgängeskretsen. Begreppen *identitet*, *acceptans* och *norm* kommer användas som analytiska fokuspunkter under sammanställning av studien. Studiens syfte kommer besvaras utifrån insamlat intervjumaterial. Intervjuerna kommer spelas in med ljudupptagning för att sedan transkriberas av studieansvarig. Det transkriberade materialet kommer därefter analyseras och sammanställas för att redovisas i ett examensarbete.

Du som deltagare

Du kommer att medverka i studien genom ditt deltagande i intervjun. Den information som du lämnar kommer behandlas konfidentiellt och inga personuppgifter kommer att nämnas i studien. Citat ur intervjuerna kan komma att användas men dina uppgifter kommer aidentifieras för att försvåra din identifiering av utomstående. Materialet från intervjuerna kommer förvaras på en säker plats under studiearbetet och därefter förstöras. Du kommer ha möjlighet att ta del av arbetet efter studien är sammanställd och godkänd.

Ditt deltagande är frivilligt och du kan när som helst välja att avbryta deltagandet eller välja att inte besvara vissa frågor. Om du vill avbryta ditt deltagande behöver du inte uppge varför, men kontakta den ansvariga för studien (se nedan).

Har du några funderingar eller frågor är du välkommen att när som helst kontakta mig.
Tack för din medverkan!

Jag har fått skriftlig information om studien och har haft möjlighet att ställa frågor. Jag har tagit del av tidigare informationsbrev och ovan text. Jag samtycker till att delta i studien och att uppgifter om mig behandlas enligt forskningspersonsinformation.

Namnteckning och datum

Namnförtydligande

Kontaktuppgifter till ansvariga för studien:

Karin Eriksson Scherman
Göteborgs Universitet
tel: xx
mejl: xx

Handledare: Kim Kähäri
Universitetslektor/audionom
Institutionen för neurovetenskap och fysiologi
mejl: xx

Bilaga 3

Intervjuguide

Personliga bakgrundsfrågor

- Kan du berätta om dig själv? (Ålder, Kön, Fritidsintressen, Skolsituation - blandad klass med hörande eller anpassad klass för personer med hörselnedsättning)

Hörselrelaterade bakgrundsfrågor

- Kan du berätta om din hörselnedsättning? (Typ, Grad, Bakomliggande orsak, Sedan hur länge)
- Hur upplever du din hörsel i dagsläget?

Vad berättar ungdomar om hur deras identitet respektive identitetsutveckling har påverkats av hörselnedsättningen under uppväxtåren

- Vad hade du för tankar om din hörselnedsättning under uppväxtåren?
- Påverkade hörselnedsättningen hur du upplevde dig själv under uppväxtåren?
- Påverkade hörselnedsättningen hur du presenterade dig själv under uppväxtåren?

Exempel på frågor i nutid

- Om du tänker nutid, har din identitet förändrats sedan du var yngre?
- Påverkar din hörselnedsättning hur du upplever dig själv i nuläget?
- Påverkar din hörselnedsättning hur du presenterar dig själv i nuläget?

Vad berättar ungdomar om hur de upplever sin grad av aktivitet och delaktighet i 3 olika miljöer, i skolan, i hemmet och i den sociala umgängeskretsen

- Hur upplever du din grad av aktivitet och delaktighet i hemmet?
- Kan du berätta om en gång när det inte fungerat så bra och/eller när du inte har kunnat vara med i skolan på grund av din hörselnedsättning?
- Hur upplever du din grad av aktivitet och delaktighet i hemmet?
- Kan du berätta om en gång när det inte fungerat så bra och/eller när du inte har kunnat vara med i hemmet på grund av din hörselnedsättning?
- Hur upplever du din grad av aktivitet och delaktighet bland dina kompisar?
- Kan du berätta om en gång när det inte fungerat så bra och/eller när du inte har kunnat vara med bland dina kompisar på grund av din hörselnedsättning?

Exempel på följdfrågor för att förtydliga för upplevd grad av aktivitet och delaktighet i skolan, i hemmet och i den sociala umgängeskretsen:

- Hur upplever du att din hörselnedsättning påverkar din prestation och din delaktighet i skolan?
- Hur upplever du att din familj tänker om din hörselnedsättning och anpassar de sig efter den?
- Hur upplever du att dina kompisar tänker om din hörselnedsättning och anpassar de sig efter den?

Vad berättar ungdomar om hur deras omgivnings normer och förhållningssätt har påverkat deras acceptans av sin hörselnedsättning

- Finns det situationer eller sammanhang där du känner dig annorlunda på grund av din hörselnedsättning?
- Finns det situationer där andra har behandlat dig annorlunda på grund av din hörselnedsättning?
- Har din hörselnedsättning någon gång besvärat dig och/eller din omgivning?
- Har de händelser som du berättat om påverkat hur du känner om din hörselnedsättning?

- Utifrån hur samhället ser ut och de rådande normer som finns angående normalhörande, upplever du att din omgivnings normer och attityder har påverkat din acceptans av din hörselnedsättning?

Avslutande frågor

- Finns det något du vill tillägga eller förtydliga?

Förslag till följdfrågor

Kan du ge ett exempel?

Kan du utveckla det?

Kan du berätta mer om det?

Hur reagerar du då?

Hur menar du då?

Hur tänker du då?

Bilaga 4

Tabell 3. Exempel på resultatanalys

Meningsbärande enhet:	Frågeställning:	Nyckelord/-begrepp	Tema
”Men det är klart att folk har en hel del intressanta fördomar... en del intressanta frågor, men då är det så att det oftast grundas i okunskap och då handlar det om att lära dom”	Vad berättar ungdomar om hur deras omgivnings normer och förhållningssätt har påverkat deras acceptans av sin hörselnedsättning?	fördomar, okunskap	Kunskap
”När jag kom till Örebro så kände jag mig inte ensam längre. Jag vet att alla har samma problem som jag har och det för mig trygg, så jag behöver inte skämmas över att gå runt och teckna på stan med någon, för ingen bryr sig”	Vad berättar ungdomar om hur deras omgivnings normer och förhållningssätt har påverkat deras acceptans av sin hörselnedsättning?	Örebro, inte ensam, trygg	Det omgivande samhället